

קול קורא שנשלח לחברי אור הרמב"ם בתאריך: כד בטבת תשפ"א; 8.1.21

מאת אדיר דחוח-הלוי

"לְהַצִּילָךְ מֵאִשָּׁה זָרָה מִנְכַרְיָה אֲמַרְיָה הַחֲלִיקָה" (מש' ב, טז), ושם פירש רס"ג שהחכמה והדעת יצילו את האדם מליפול ברשתה של אשה זרה.

ובפירושו הארוך הוסיף (בשלוש הפסקות לקמן):

"ולא הזהיר אלא מאשה זרה, אשה הזרה לך, וראשית צעדיה שעל-אף שהיא זרה לך מדברת עמך דברי חלקות ורוך המביאים לידי צחוק וזימה, ובעת שהיא מצחקת עמך עוזבת את בעלה שנאמר: 'הַעֲזֹבֶת אֶלֹּף נְעוּרֶיהָ' (מש' ב, יז) ושוכחת אותו, ושמה תִּקַּל בלבה [אותה האשה] ותאמר [לעצמה] לא שכחתי כי אם אדם [בשר ודם] כמוני בלבד, תדע [אותה האשה] שאין הדבר כך, אלא לא שכחה את ברית בעלה, אלא-אם-כן כבר לפני-כן שכחה ברית אלהיה אשר העיד ביניהם כאמרו: 'וְאֵת בְּרִית אֱלֹהֶיהָ שָׁכַחָה' [שם].

הלא תראה, כשם שקבע כי האיש שאינו נוהג בצדק עם אשתו עוזב ברית אלוהיו אשר העיד ביניהם ונתחייב משום כך שלא יתקבל קרבנו ולא תפילתו, שנאמר: 'מֵאַיִן עוֹד פְּנוֹת אֶל הַמִּנְחָה וְלִקְחַת רָצוֹן מִיַּדְכֶם, וְאַמְרַתֶּם עַל מָה? עַל כִּי יִי הַעֵיד בִּינִי וּבֵין אִשְׁתִּי נְעוּרַיִךְ אֲשֶׁר אָתָּה בְּגִזְתָּהּ בָּהּ וְהִיא חִבְרָתְךָ וְאִשְׁתִּי בְרִיתְךָ' [מל"ב, יג-יד], כך קבע כי האשה הבוגדת בבעלה בדרגה זו.

ואמרו: 'כִּי שָׁחָה אֶל מוֹת בֵּיתָהּ וְאֶל רְפָאִים מִעֲגֻלְתֶּיהָ' (מש' ב, יח), כלומר שהמתחברים עמה יחשבו כרגע [באותם רגעי עוון] שהם השיגו חיים והתרעננה נפשם בשעשועים, והוא [העוון הזה] בתכליתו [באחריתו] מוות מכלה. ופירשתי רפאים: אובדים [...] והיסוד בכך הרפיון ואחר-כך מוביל אל המוות. ואמר: 'כֹּל בְּאֵיהָ לֹא יִשׁוּבוּן וְלֹא יִשְׁיִגוּ אַרְחוֹת חַיִּים' [מש' ב, יט]."

***

"אֲשֶׁרִי אָדָם מֵצָא חֲכָמָה וְאָדָם יָפִיק תְּבוּנָה. כִּי טוֹב סִחָהּ מִסַּחַר כֶּסֶף וּמִחֲרוֹץ תְּבוּאָתָהּ. יִקְרָה הִיא מִפְּנִינִים וְכָל חֲפָצֶיהָ לֹא יִשׁוּוּ בָּהּ. אַרְךָ יָמִים בְּיַמִּינָהּ בְּשִׂמְלָהּ עֲשֶׂר וְכָבוֹד. דַּרְכֶּיהָ דַּרְכֵי נֶעִם וְכָל נְתִיבוֹתֶיהָ שְׁלוֹם. עֵץ חַיִּים הִיא לַמַּחְזִיקִים בָּהּ וְתִמְכֶּיהָ מֵאֲשֶׁר" (מש' ג, יג-יח).

ובפירושו הארוך שם הסביר רס"ג, וכה דבריו:

"ואינו רומז באמרו: 'כִּי טוֹב סִחָהּ', להתכלל על-ידי הלימוד [כלומר אין שום רמז בדברי שלמה המלך שמותר להפוך את התורה לכלי לפרנסה ומסחר, שהרי הדבר אסור באיסור חמור], אלא רצה בכך [באמרו] לסחור עם החכמה – היא העשייה בה, כלומר במה שהוא מצווה [ללמוד ולהשכיל ולידע את בוראו]. והנה העדיף את רכישתה על הכסף והזהב והמרגליות ועל כל רכוש, לכמה סיבות:

[1] מהן שהממון צריך בעליו לשמרו, והחכמה היא שומרת את בעליה, כאמרו: 'מְזַמָּה תִּשְׁמֹר עָלַיָךְ' [מש' ב, יא]; [2] והממון אינך יכול למלא בו צרכיך כי אם על-ידי הוצאתו מידך, והחכמה ממלאת את חפצך והיא קיימת לך; [3] והממון אפשר שתרוויח בו ואפשר שתפסיד, והחכמה הרווח שלה תמידי; [4] והממון אינו מוסיף לך חיים ואינו מביאך לגן-עדן, והחכמה עושה את שניהם; [5] ואפשר שיהא הממון לנזק [לדוגמה, שיהפוך להתמכרות ולרדיפת בצע]; [6] ואפשר שתניחהו לזולתך [כלומר, לאדם או לבנים שאינם ראויים לכך]; [7] ואפשר שייגזל מידך, ואין החכמה כן. לפיכך אמר: 'אַרְךָ יָמִים בְּיַמִּינָהּ', 'דַּרְכֵיהָ דַרְכֵי נַעֲם', 'עֵץ חַיִּים'."

***

"ראשית חֲכָמָה קְנָה חֲכָמָה וּבְכָל קִנְיָנָה קְנָה בִּינָה" (מש' ד, ז), ושם פירש רס"ג: "ראשית החכמה היא שתרכוש אותה, ואז תגיע לכך שתהיה קונה אותה בכל הונך".

ובפירוש הארוך שם הוסיף:

"וענין 'ראשית חֲכָמָה קְנָה חֲכָמָה', הוא שהאדם לא יידע ערך החכמה והצדק כל זמן שלא התעניין במאומה מהן, וכאשר יתחיל בדבר מועט יַעֲרְבוּ לוֹ עד שיעדיפם על כל קנייניו, לפי שהוא נעשה אז כמי שיש לו קרן ושואף הוא להוסיף עליה. וכעין זה ישיג הצדיק בסוגי המשמעת, כאשר יידע שכבר הושגו לו זכויות ישתוקק להוסיף עליהן, ומזה אומרים חכמינו ז"ל: ש'שכר מצוה – מצוה', וכן ש'מצוה גוררת מצוה' [אבות ד, ב]."